

SVENSKT NÄRINGSLIV

Skatterna och tillväxten

JACOB LUNDBERG
MAJ 2024

Om författaren

Jacob Lundberg är doktor i nationalekonomi och arbetar på Institutet för Näringslivsforskning (IFN). Han har tidigare arbetat på Finansdepartementet och Timbro och har skrivit boken *Allt du behöver veta om skatter*. Alla slutsatser i rapporten är författarens egna och delas inte nödvändigtvis av Svenskt Näringsliv eller IFN.

Sammanfattning

- Skatternas effekt på ekonomisk tillväxt sker genom flera kanaler, där skatter som minskar arbetsutbudet eller investeringarna leder till en permanent lägre BNP-nivå medan skatter som hämmar entreprenörskap och innovation kan sänka BNP-tillväxten långsiktigt, med betydande konsekvenser för levnadsstandarden.
- I Sverige kommer 96 procent av skatteintäkterna från snedvridande skatter, vilka skapar en samhällsekonomisk kostnad för samhället genom att förändra företags och individers beslut till det sämre.
- Skatter på kapital och företagande minskar incitamenten för att spara, investera, innovera och bedriva entreprenörskap.
- Skatter på arbete – arbetsgivaravgifter, inkomstskatter och konsumtionsskatter – gör det mindre lönsamt att arbeta, med påvisade negativa effekter på arbetsutbud och sysselsättning.
- Korrigeringsskatter, som utgör 3 procent av skatteintäkterna, får marknadsekonomin att fungera bättre genom att prissätta effekter som marknaden inte tar hänsyn till. Det kan exempelvis handla om miljö- eller folkhälso-effekter.

Innehåll

Förord	5
Inledning	6
Skattetrycket och tillväxten	8
Vad säger teorin?	8
Spelar utgifterna roll?	8
Vad säger empirin?	10
Skatter på kapital och företagande	11
Effekter på sparande och ägande	11
Effekter på investeringar	12
Effekter på entreprenörskap och innovationer	13
Skatter på arbete	14
Effekter på arbetstid	15
Effekter på arbetskraftsdeltagande	15
Effekter på arbetskraftsefterfrågan	16
Effekter på taxerad inkomst	17
Effekter på karriär- och utbildningsval	18
Dynamiska effekter på skatteintäkterna	18
Korrigerande skatter	22
Neutrala skatter	23
Tabell över skatter	24
Snedvridande skatter	24
Korrigerande skatter	25
Trubbiga skatter	25
Slutsatser	26
Referenser	27

Förord

I en utmanande tid med ökat förändringstryck behövs investeringar och produktivitetshöjande reformer för att förbättra svensk konkurrenskraft. Därför lanserade Svenskt Näringsliv i april 2024 en startrapport med syfte att rikta fokus mot viktiga policyområden av strategisk betydelse för våra möjligheter att säkra och utveckla svenskt välstånd. Som ett led i det fortsatta arbetet har några fördjupande studier tagits fram, vilket resulterat i bland annat föreliggande rapport som är en mer ingående analys på skatteområdet.

Skatter är bland de mest kraftfulla instrumenten i den finanspolitiska verktygslådan. Även om Sverige de senaste åren har lämnat den absoluta toppen bland världens länder när det gäller skatternas andel av BNP, så är våra skatter på flera områden fortfarande mycket höga. Med vetskap om skatters negativa egenskaper i form av olika typer av snedvridningar, innebär de höga nivåerna att det är särskilt viktigt att regelverken får en så effektiv utformning som möjligt.

Den här rapporten tar sin början i tillväxtteori, beskriver via vilka kanaler skatterna verkar och riktas in på vilka lärdomar som kan dras för skatternas vidkommande. Det handlar om betydelsen för såväl arbete och konsumtion som kapital och påverkan på viljan att innovera och bedriva entreprenörskap. En uppdelning görs utifrån vilka skatter som är snedvridande, korrigerande eller neutrala.

Med stöd från forskningen lyfts ett antal viktiga slutsatser fram. Rapporten ger ett betydelsefullt underlag om möjligheterna till tillväxtfrämjande reformer inom skattesystemet, exempelvis sänkt marginalskatt på arbetsinkomster samt sänkt bolagsskatt och därtill hur entreprenörs- och innovationsklimatet kan förbättras genom reformer av kapitalskatterna.

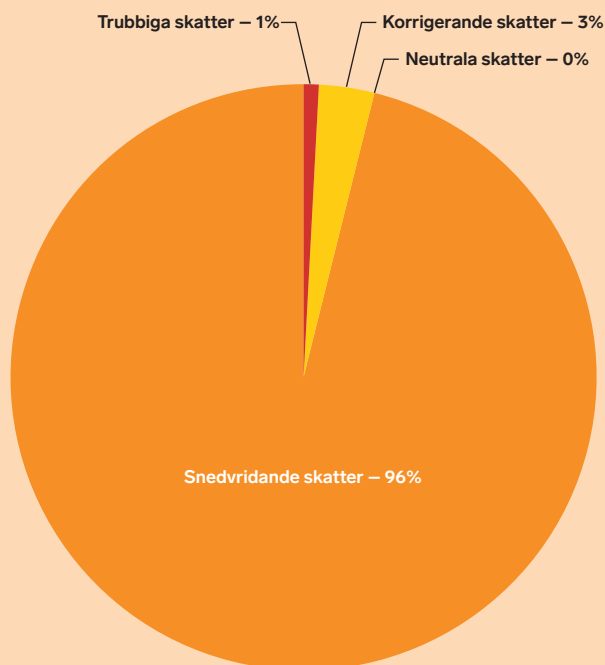
Johan Fall

Skattechef Svenskt Näringsliv

Inledning

Högre ekonomisk tillväxt är det enskilt viktigaste målet med den ekonomiska politiken. Tillväxt ger individer större möjligheter att förverkliga sina livsmål, vare sig det handlar om att resa, bo bättre eller i allmänhet ha en högre levnadsstandard. För samhället ger tillväxt ökade resurser att möta utmaningar som en åldrande befolkning, klimatförändringar och ett försämrat säkerhetspolitiskt läge.

Skatterna är bland politikens mest kraftfulla verktyg och spelar stor roll för tillväxten eftersom de påverkar nästan alla ekonomiska beslut som individer och företag fattar. Skatterna kan påverka besluten i rätt riktning (mindre utsläpp eller rökning), i fel riktning (färre arbetade timmar eller investeringar) eller inte alls. Skatter som påverkar beslut i rätt riktning kallas korrigerade skatter. I rapporten bedöms de svara för 3 procent av skatteintäkterna i Sverige. Skatter som påverkar beslut i fel riktning är snedvridande. De står för 96 procent av skatteintäkterna. Slutligen kommer 1 procent av intäkterna från skatter som är svårklassificerade och i rapporten benämns trubbiga skatter. Skatter som inte påverkar några beslut benämns neutrala. Sverige har inte några sådana skatter.

Figur 1. Fördelning av skatteintäkterna 2024 beroende på samhällsekonomisk effekt

Källa: Egna beräkningar, se specifikation i löptexten

Mot bakgrund av att så stor del av intäkterna kommer från snedvridande skatter, och att skatteintäkterna till stor del används till att omfördela inkomster, kan man förvänta sig att ett totalt sett högre skatteuttag i Sverige leder till lägre tillväxt. Det finns alltså en avvägning mellan omfördelning och tillväxt. Den förutsägelsen stöds också av empirisk forskning på landnivå.

I rapporten diskuteras vilka effekter som olika typer av skatter har. De snedvridande skatterna kan delas in i skatter på kapital och företagande samt skatter på arbete.

Skatter på kapital och företagande står för en mindre del av skatteintäkterna men kan ha stora effekter på tillväxten. Bolagsskatten och kapitalinkomstskatten minskar avkastningen på entreprenörskap och innovationer, som enligt modern tillväxtteori är några av de viktigaste faktorerna för långsiktig tillväxt. Bolagsskatten leder också enligt en stor forskningslitteratur till minskade investeringar, och därmed på sikt lägre BNP. Sänkt bolagsskatt beräknas därför av Finansdepartementet vara självfinansierande till 41 procent. Det finns dock studier som pekar på större effekter. Kapitalinkomstskatten gör det mindre lönsamt att spara. Att ha sparkapital tillgängligt för investeringar i Sverige, och inte bara förlita sig på utländskt kapital, är viktigt på grund av de informations- och kontrollaspekter som är förknippade med ägande.

Skatterna på arbete har välbelagda effekter på människors vilja att delta i arbetskraften och anstränga sig för att öka sin inkomst. Forskning visar exempelvis att när ett förstärkt jobbskatteavdrag för äldre infördes 2007 ökade sysselsättningen mer för de som hade inkomst precis över åldersgränsen jämfört med de med inkomst precis under den. En liknande studie studerar en höjning av marginals-katten för höginkomsttagare 2016 och finner att de som fick höjd marginals-katt ökade sin inkomst mindre än en jämförelsegrupp som hade oförändrad marginals-katt.

Mot bakgrund av dessa och liknande studier beräknas sänkt marginals-katt för alla som arbetar skapa en samhällsekonomisk vinst på en halv miljard kronor för varje miljard kronor som skatten sänks – med andra ord, skattesänkningen är till hälften självfinansierande för staten. Sänkt statlig inkomstskatt för höginkomsttagare beräknas skapa en samhällsekonomisk vinst på 1,5 miljarder kronor för varje miljard som skatten sänks, det vill säga skattesänkningen leder totalt sett till ökade skatteintäkter med en halv miljard. På längre sikt tillkommer effekter av exempelvis ändrade karriär- och utbildningsval.

Sammanfattningsvis finns det goda möjligheter för tillväxtfrämjande reformer inom skattesystemet. Det kan exempelvis handla om sänkt marginals-katt på arbetsinkomster eller sänkt bolagsskatt. Entreprenörs- och innovationsklimatet kan också förbättras genom reformer av kapitalskatterna. Det kan potentiellt ge stora tillväxteffekter på sikt, samtidigt som bortfallet av skatteintäkter är förhållandevis litet.

Skattetrycket och tillväxten

Hur länder blir rika är den kanske mest centrala frågan i nationalekonomi. En mängd både teoretiska och empiriska studier har publicerats genom åren. I detta avsnitt ges en kort sammanfattning. I avsnittet diskuteras också vad forskningen säger om hur det sammantagna skatteuttaget påverkar tillväxten.

Vad säger teorin?

Den ekonomiska teorin om ekonomisk tillväxt har utvecklats mycket över tid. Tidig teori (Solow, 1956) fokuserade på de två produktionsfaktorerna arbete och kapital. Ju fler som arbetar och ju fler timmar de arbetar, desto högre blir BNP. Och ju mer kapital varje arbetare kan använda, desto mer produktiva kommer de att vara. Ur ett skatteperspektiv är lärdomen från denna teori att välbästandet kan växa när man ökar arbetsutbudet genom att göra det mer lönsamt att arbeta, och ökar investeringarna så att kapitalstocken blir större.

Dessa är onekligen viktiga effekter, men de leder inte till permanent högre tillväxt. I stället uppstår en *nivåeffekt*: Om arbetsutbudet ökar kommer tillväxten tillfälligt att bli högre, och BNP per capita kommer tack vare det att ligga på en permanent högre nivå, men den långsiktiga tillväxten påverkas inte. Detsamma gäller för investeringar: BNP hamnar på en högre nivå om man investerar mer i exempelvis segelfartyg, men man kan inte på lång sikt skapa tillväxt på det sättet eftersom marginalnyttan av ett extra segelfartyg är fallande.

Det som kan förklara långsiktig ekonomisk tillväxt är i stället teknisk utveckling. När segelfartygen byts ut mot ångfartyg blir samhället mer produktivt. Om man kan skynda på den tekniska utvecklingen uppstår en *tillväxteffekt*: den ekonomiska tillväxten blir permanent högre, vilket på sikt innebär dramatiska effekter på levnadsstandarden.¹

Hur teknisk utveckling uppstår är vad man försöker förklara i den endogena tillväxtteorin (Romer, 1990; Aghion & Howitt, 1992). Endogen betyder att något förklaras inom modellen. Många modeller inom detta forskningsfält fokuserar på hur kunskap och innovationer skapas och sprids i ekonomin, och vilken roll entreprenörer har i detta.

En annan insikt är att innovationer ofta karaktäriseras av *spillovers*: ny teknik kommer förr eller senare att användas av fler företag än där innovationen uppstod. En innovation ger därmed större samhällsvinster än de vinster som tillkommer innovatören, vilket innebär att det uppstår positiva externaliteter.

Lärdomen för skattepolitik är att incitament för innovationer och entreprenörskap är grundläggande. Beskattning av avkastningen på innovationer kan dessutom vara extra skadlig om det redan i en situation utan skatter görs för få innovationer på grund av att det finns positiva externaliteter som innovatören inte tar hänsyn till.

Incitament för arbete och investeringar i humankapital och fysiskt kapital kan också indirekt påverka den tekniska utvecklingen. Man kan exempelvis tänka sig att en ingenjörns arbetsinsats skapar positiva externaliteter, och att en investering i sig bidrar till att ny kunskap uppstår (Greiner & Semmler, 2002).

Spelar utgifterna roll?

Hur skatterna påverkar tillväxten påverkas förstås också av vad pengarna används till. Tabell 1 visar hur man teoretiskt kan tänka om detta. En höjning av ej snedvridande skatter som används till att finansiera produktiva utgifter, exempelvis

¹ Se också diskussionen i Persson (1999).

infrastruktur, eller till att betala av på statsskulden, kan förväntas ha en positiv effekt på tillväxten. En höjning av snedvridande skatter, eller ökat budgetunderskott, för att finansiera improduktiva utgifter, exempelvis ökade bidrag, har teoretiskt en negativ effekt på tillväxten.

Höjda snedvridande skatter för att finansiera ökade produktiva utgifter bör ha olika effekt beroende på hur stor staten är från början. Med låga skatter och utgifter är den snedvridande effekten av en skatthöjning relativt liten, samtidigt som nyttan av ytterligare utgifter kan vara stor. En skatthöjning är mer snedvridande ju högre skatten är från början, och marginalnyttan av extra offentliga utgifter är förmodligen fallande. Därför borde tillväxteffekten av en skatte- och utgiftshöjning vara negativ om skatterna och utgifterna redan i utgångsläget är höga.

I denna rapport uppskattas att 96 procent av skatteintäkterna i Sverige kommer från snedvridande skatter, som gör det mindre lönsamt att arbeta, investera eller vara entreprenör (se nedan). Flera av de skatter som i denna rapport klassificeras som korrigerande snarare än snedvridande, exempelvis koldioxidskatten, har även de en negativ effekt på BNP-tillväxten – samhällsekonomisk effektivitet är inte synonymt med BNP-maximering.

Hur stor del av utgifterna kan anses som produktiva? I Sverige syftar en stor del av de offentliga utgifterna till att omfördela inkomster, vilket illustreras av att ojämlikheten före skatter och bidrag är betydligt större än efter. Ojämlikhet mäts vanligen med ginikoefficienten, som går mellan 0 och 1. Under 2022 var ojämlikheten i bruttoinkomst (faktorinkomst inklusive kapitalvinster) 0,52 enligt SCB. För disponibel inkomst, alltså efter att man dragit bort skatt och lagt till transfereringar, var ojämlikheten bara 0,32. Skatte- och bidragssystemen innebär alltså en kraftig utjämning av inkomster. Samtidigt går en relativt liten del av utgifterna till utbildning, forskning och infrastruktur.

Sammantaget kan vi teoretiskt förvänta oss att högre skatter i en välfärdsstat som Sverige som regel kommer att sänka tillväxten. Det betyder inte att skatterna *bör* sänkas. I stället finns det en avvägning mellan effektivitet och jämlikhet – föredrar vi samhällsekonomisk effektivitet, en stor kaka och större ojämlikhet, eller är vi beredda att offra samhällsekonomisk effektivitet och acceptera en mindre kaka för att åstadkomma en jämnare inkomstfördelning? Det är i grunden en ideologisk fråga.²

Tabell 1. Förväntad tillväxteffekt av skatte- och utgiftshöjningar beroende på hur höjningen finansieras och vad den används till

		Användning		
		Produktiva utgifter	Improduktiva utgifter	Större budgetöverskott
Finansiering	Snedvridande skatter	Positiv (liten stat)	Negativ	Oklar
		Negativ (stor stat)		
	Ej snedvridande skatter	Positiv	Noll	Positiv
	Större budgetunderskott	Oklar	Negativ	

Källa: Aninaghi & Reed (2021)

² Observera att frågan om sambandet mellan tillväxt och omfördelning genom skattesystemet är något annat än den bredare frågan om sambandet mellan tillväxt och ojämlikhet. Det är exempelvis fullt möjligt att länder som i grunden är mer jämlika växer mer, samtidigt som ökad statlig omfördelning sänker tillväxten. Forskningen har dock inte nått någon konsensus: "Den empiriska litteraturen som uppskattar ojämlikhetens påverkan på tillväxten har producerat ett stort spann av resultat, vilket gör att det inte går att dra några tydliga slutsatser om sambandet mellan ojämlikhet och tillväxt", konstaterar Basalgia & Foellmi (2023).

Vad säger empirin?

De flesta OECD-länder är välfärdsstater liknande Sverige. På landnivå bör vi därför förvänta oss att ett högre skatteuttag sänker tillväxten. Frågan är dock svår att studera, av flera skäl. Ett skäl är att man bör sortera bort den kortsiktiga stimulans-effekten av skattesänkningar, eftersom det inte är ett hållbart sätt att skapa tillväxt på sikt.

Ett annat skäl att frågan är svårstuderad är att det sannolikt finns ett orsakssamband i motsatt riktning: Om man tittar på hela världen tenderar rikare länder att ha högre skatter som andel av BNP. Kleven m.fl. (2016) förklarar det med att mer avancerade ekonomier har större andel löntagare med formell anställning i större företag med ordnad bokföring. Det gör att staten kan kräva in kontrolluppgifter från företagen och därigenom beskatta löner med små möjligheter till skattefusk.

Det finns förstås många andra faktorer, förutom skatterna, som påverkar tillväxten. Länder med höga skatter kan därför potentiellt kompensera med tillväxtfrämjande politik på andra områden. I boken *Den kapitalistiska välfärdsstaten* menar nationalekonomen Andreas Bergh att Sverige har kompenserat med bland annat öppenhet för handel, näringsfrihet och tydligt definierad äganderätt.

Trots svårigheterna har en hel del empiriska studier om sambandet mellan skatter och tillväxt gjorts, med varierande slutsatser. Bergh & Henrekson (2011) går igenom forskningen och noterar att de senaste studierna finner 0,5–1 procent lägre tillväxt om skatterna eller utgifterna stiger med 10 procent av BNP.

Senare studier har gjort skillnad på olika typer av skatter. Arnold m.fl. (2011) undersöker vilka skatter som är mest och minst tillväxtskadliga och kommer fram till följande ranking, med mest tillväxtskadliga först: bolagsskatt, inkomstskatt, konsumtionsskatt och fastighetsskatt. De hittar också en negativ korrelation mellan tillväxt och den sammantagna skattekvoten.

Aninaghi & Reed (2021) går igenom ett femtiotal studier av sambandet mellan tillväxt och skatter och finner empiriskt stöd för förutsägelseerna i tabell 1, det vill säga att ökade improduktiva utgifter som finansieras med snedvridande skatter sänker tillväxten, medan produktiva utgifter som finansieras med ej snedvridande skatter höjer tillväxten. En annan litteraturgenomgång, Kneller & Misch (2017), drar samma slutsats om snedvridande skatter.

Den empiriska forskningen ger alltså till övervägande delen stöd åt de teoretiska förutsägelseerna om sambandet mellan beskattning och tillväxt. Samtidigt bör resultaten tolkas med viss försiktighet. Den mest noggranna forskningen om skatternas effekter är den som är gjord på mikronivå, alltså direkt undersöker hur individer och företag reagerar på skatter. Om människor jobbar mindre när inkomstskatten höjs, eller om företag investerar mindre när bolagsskatten höjs, blir också tillväxten lägre. Studier på mikronivå kan identifiera faktiska orsakssamband med större trovärdighet. De berörs i resten av rapporten.

Skatter på kapital och företagande

Skatterna på kapitalinkomster, bolagsvinster och fastigheter står för en sjundedel av skatteintäkterna, men kan ändå ha en stor påverkan på tillväxten eftersom investeringar, innovationer och entreprenörskap är avgörande för den långsiktiga tillväxten.

Företagsvinster dubbelbeskattas: först med bolagskatt i bolaget, sedan med kapitalinkomstskatt när vinsten delas ut till ägarna. I en sluten ekonomi, utan kapitalrörlighet med utlandet, hade det spelat mindre roll om beskattningen sker på bolags- eller ägarnivå. Sparandet i landet behöver då vara lika stort som investeringarna och både bolags- och kapitalinkomstskatten gör det mindre lönsamt att spara och investera.

I en öppen ekonomi spelar det däremot stor roll om skatten tas ut från bolaget eller från ägaren. Det beror på att bolagsskatten är en till största delen källbaserad skatt, som tas ut i det land där vinsten skapas (till exempel landet där fabriken ligger). Kapitalinkomstskatten är däremot som huvudregel en bosättningsbaserad skatt, som tas ut där ägaren bor. Exakt hur fördelningen sker mellan källstaten och bosättningsstaten avgörs av skatteavtalet mellan de båda aktuella länderna, men detta är alltså huvudregeln.

Denna skillnad medför att kapitalinkomstskatten kan ses på en skatt på sparande i Sverige, oavsett i vilket land investeringen som sparandet finansierar sker, medan bolagsskatten kan ses som en skatt på investeringar i Sverige, oavsett var spararen som finansierar investeringen bor.

Nedan diskuteras hur kapitalskatterna påverkar incitamenten för sparande, ägande, investeringar, innovationer och entreprenörskap – alla aktiviteter som är av avgörande betydelse för tillväxten.

Kapitalskatterna skapar ytterligare snedvridningar som inte berörs här, exempelvis inlåsnings effekter, skatteplanering, incitament till lånefinansiering av investeringar och snedvridningar mellan olika typer av investeringar.³

Effekter på sparande och ägande

Kapitalinkomstskatten minskar avkastningen på sparande. På så sätt snedvrids fördelningen av konsumtion över tid – den som väljer att spara för att konsumera vid en senare tidpunkt betalar mer i skatt än den som handlar upp lönen så fort den kommer in på kontot.

På grund av ränta-på-ränta-effekten blir skattens påverkan dessutom allt större med tiden. Anta till exempel att en 25-åring sparar 100 kronor till pensionen och räknar med att ta ut pengarna om 50 år. Avkastningen före skatt är 5 procent. Utan skatter hade hundralappen växt till 1 147 kronor. Med en 30-procentig kapitalinkomstskatt blir den årliga avkastningen 3,5 procent och hundralappen växer till 558 kronor, bara hälften så mycket.

På grund av detta ger den grundläggande läroboksmodellen i nationalekonomi rekommendationen att inte beskatta sparande, eller kapital i stort, över huvud taget. Det är bättre att bara beskatta arbete och konsumtion. Att lägga ytterligare ett lager av beskattning på den som sparar skapar snedvridningar i onödan, är resonemanget. Läroboksmodellen bygger dock på starka antaganden som kan diskuteras.⁴ Kontentan är att det inte finns någon teoretisk anledning att beskatta arbete och kapital lika och att kapitalskatterna nog bör hållas låga.

3 Se vidare Lundberg (2018) och Waldenström m.fl. (2018).

4 Chamley (1986), Judd (1985), Waldenström m.fl. (2018), Straub & Werning (2020), Chari m.fl. (2020).

Den empiriska forskningen ger inte särskilt mycket vägledning om hur kapitalinkomstskatter påverkar hur mycket människor sparar. Detta är svårt att undersöka, och de studier som finns ger resultat som pekar i olika riktningar.⁵ Seim (2017) och Jakobsen m.fl. (2020) studerar den svenska respektive danska förmögenhetsskatten och finner att skatten minskade de taxerade förmögenheterna; det kan dock reflektera skatteplanering.

Nästa fråga är om det spelar roll hur mycket svenskar sparar. I en enkel läroboksmodell är svaret nej, eftersom Sverige är en liten öppen ekonomi. Om svenskarna sparar mindre på grund av hög kapitalinkomstskatt kommer kapital att flöda in från utlandet och täcka upp, så att investeringarna och tillväxten kan upprätthållas ändå.

En växande forskningslitteratur har dock kommit att ifrågasätta denna förenklade modell. Ägande av företag kan ofta inte reduceras till att endast tillhandahålla kapital utan handlar också om att tillföra kompetens och utöva kontroll över företagsledningen, för att se till att den verkar i aktieägarnas intresse.

Det finns också informationsproblem på kapitalmarknaden som gör att det är en nackdel om ägaren befinner sig långt borta. Många små och entreprenöriella företag har svårt att få finansiering från banker och är i stället beroende av att ägaren själv eller personer i dennes närhet kan gå in med kapital. Ur det perspektivet kan en kapitalinkomstskatt som minskar sparandet i Sverige också förväntas minska möjligheterna att starta och utveckla bolag i Sverige.⁶

Som en lösning på de incitaments- och kapitalförsörjningsproblem som finns för entreprenörsdrivna och växande företag har särskilda ersättningsformer till anställda uppkommit. Två viktiga exempel är personaloptioner – som ger anställda incitament att bidra till utvecklingen av företaget och samtidigt bidra till dess kapitalförsörjning – och *carried interest* – prestationsbaserad ersättning till partners i riskkapitalbolag. Sådana ersättningar är små i relation till ekonomin som helhet, men har sannolikt en viktig

roll i näringslivets dynamik och därmed tillväxten. Hög eller rättsosäker beskattning av personaloptioner och *carried interest* kan därför vara särskilt skadlig för samhällsekonomin.

Effekter på investeringar

Investeringar spelar en avgörande roll för ett lands ekonomiska tillväxt. Bolagsskatten driver in en kil mellan avkastningen före respektive efter skatt, vilket gör att det blir mindre lönsamt att investera. En viktig mekanism är kapitalets rörlighet över gränserna, eftersom de internationella investeringarna söker högsta möjliga avkastning, efter skatt.

Som ett exempel kan vi anta att investeringarna på den internationella kapitalmarknaden kräver en årlig avkastning efter skatt på 8 procent och att det råder fullständig kapitalrörlighet. (Vi bortser från risk.) Med fullständig rörlighet menas att kapitalet alltid rör sig över gränserna så att avkastningen på en ytterligare investering är densamma i alla länder. Vi antar vidare att bolagsskatten i ett visst land är 20 procent och bortser från avskrivningsregler och annat som påverkar den effektiva marginals-katten på bolagsinvesteringar. Då kommer investeringar som ger en avkastning före skatt på 10 procent eller mer att bli av.

Om bolagsskatten sänks blir avkastningskravet före skatt (i litteraturen kallad kapitalkostnaden) lägre och fler investeringar blir lönsamma. I en sådan situation är bolagsskattens påverkan på investeringarna mycket stor. Dessutom kommer bolagsskatten att helt betalas av löntagarna, eftersom lägre investeringar leder till lägre löner. Kapitalägarna, å andra sidan, drabbas enligt denna teori inte av bolagsskatten i ett enskilt land eftersom deras avkastning avgörs på den globala marknaden (Gordon, 1986).

⁵ Bernheim (2002), Attanasio & Wakefield (2010).

⁶ Henrekson & Stenkula (2016), sid. 262.

Som nämndes ovan är fullständig kapitalrörlighet inte helt realistiskt. Många investerare verkar exempelvis föredra att investera i det egna landet. Det står dock klart att de internationella kapitalrörelserna är stora. Knappt 40 procent av Stockholmsbörsen ägs av utlänningar.

En hel del empirisk forskning visar också att bolagsskatten har stor påverkan på investeringarna. Hassett & Hubbard (2002) sammanfattar forskningen och drar slutsatsen att investeringarna ökar med 0,5–1 procent om avkastningskravet minskar med 1 procent. En annan litteraturgenomgång, de Mooij & Ederveen (2008), kommer till samma slutsats. Senare forskning har funnit ännu större effekter: Devereux m.fl. (2021, sid. 114) citerar studier som finner ökningarna med 1,6 procent och ända upp till 14 procent.

Finansdepartementet (2023) utgår ifrån de Mooij & Ederveen (2008) och beräknar att sänkt bolagsskatt med en procentenhet skulle höja bolagsskattebasen med 1 procent tack vare ökade investeringar. Departementet beräknar att det, tillsammans med effekter på vinsttransfereringar i multinationella bolag och minskad skuldsättning, gör att bolagsskattesänkningen är självfinansierande för statskassan till 41 procent. Sørensen (2010) beräknar en något lägre självfinansieringsgrad, 30 procent, medan Norrman & Virin (2007) kommer fram till en självfinansieringsgrad över 100 procent.

Effekter på entreprenörskap och innovationer

Entreprenörer har en central roll i marknadsekonomi. En viktig drivkraft för entreprenörer är möjligheten att tjäna mycket pengar, som en kompensation för risk och ansträngning. Många potentiella entreprenörer har välbetalda jobb på exempelvis storföretag, så den möjliga avkastningen på entreprenörskap måste vara hög för att dessa personer ska vara villiga att ge upp sina trygga jobb. Därför kan bolagsskatten förväntas leda till mindre entreprenörskap. Kapitalvinstskatten sänker också avkastningen på entreprenörskap, eftersom många framgångsrika entreprenörer väljer att sälja bolaget, exempelvis till ett riskkapitalbolag

eller i samband med en börsintroduktion.⁷ En genomgång av forskningslitteraturen utförd av Entreprenörskapsutredningen (SOU 2016:72) pekar på att skattemiljön generellt är särskilt viktig för nystartade, unga företag med tillväxtambitioner.

Entreprenörskap är svårt att mäta, och det är ännu svårare att undersöka skatternas effekter på entreprenörskap. Ett exempel på en studie är Curtis & Decker (2018), som finner att sysselsättningen i nystartade företag är lägre i amerikanska delstater med högre bolagsskatt.

Skatter som minskar avkastningen på innovationer, exempelvis kapitalinkomstskatten och bolagsskatten, kan förväntas leda till att färre personer lägger ned tid och energi på att uppfinna nya innovationer. Även företags forskningsinvesteringar kan påverkas. Mekanismen är dock annorlunda jämfört med investeringar i fysiskt kapital, beroende på att företags utgifter för forskning och utveckling i de flesta situationer kan dras av omedelbart. Det gör en forskningsinvestering billigare ur företagets perspektiv, vilket exakt väger upp för bolagsskatten på avkastningen på investeringen. Så länge bolaget kan göra avdrag för investeringsutgiften kommer bolagsskatten alltså inte att göra det mindre lönsamt att investera i forskning och utveckling. Den negativa effekten uppkommer i stället när bolaget inte kan göra omedelbara avdrag, exempelvis för att det inte har några intäkter att dra av mot.

Bolagsskattens effekt på innovation har studerats av Mukherjee m.fl. (2017). De visar att företag tar färre patent, investerar mindre i forskning och utveckling och lanserar färre produkter om delstaten där de befinner sig höjer bolagsskatten.

I en liknande studie undersöker Akcigit m.fl. (2022) patent och uppfinnare i amerikanska delstater sedan 1920. De finner att både höjd bolagsskatt och höjd inkomstskatt leder till färre innovationer. En del av effekten förklaras av färre innovationer i USA som helhet och en del av att uppfinnare flyttar till delstater med lägre skatt.

7 Henrekson & Sanandaji (2014).

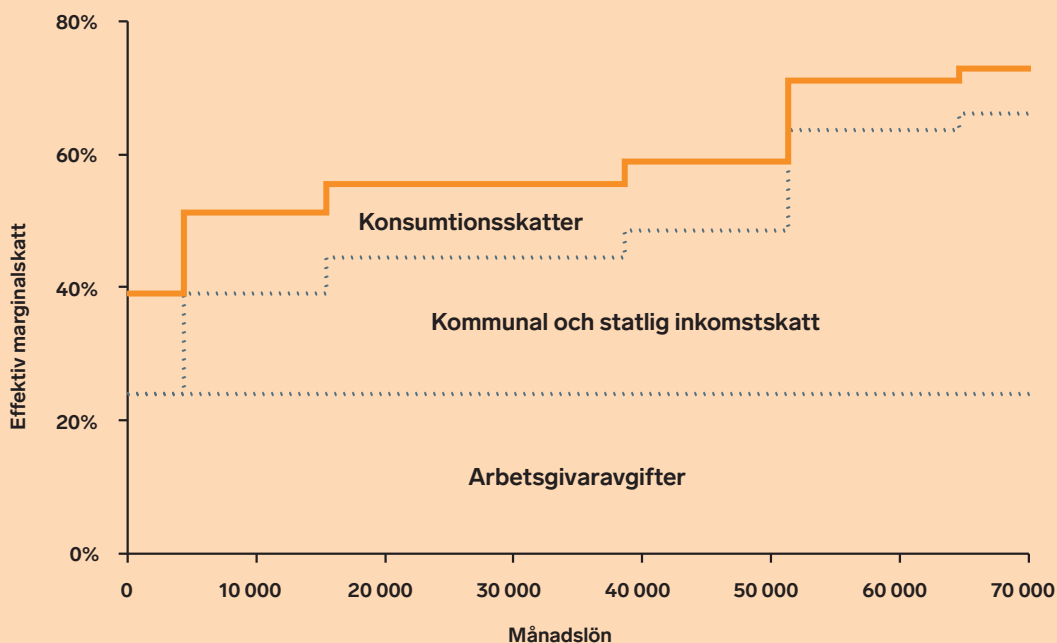
Skatter på arbete

Arbetsinkomster står för en stor majoritet av inkomsterna i samhället och skatterna på arbete står likaledes för en majoritet av skatteintäkterna. Det relevanta måttet på hur skattesystemet påverkar incitamenten att arbeta är den effektiva marginalskatten, eller skattekillen, på arbetsinkomst. På en fungerande arbetsmarknad kommer arbetsgivaren att vara beredd att betala så mycket för att anställa någon som värdet av vad den personen producerar. En anställd producerar alltså ett värde som är lika stort som lönen plus arbetsgivaravgifterna (vi bortser från tjänstepension och andra förmåner). Den effektiva marginalskatten visar hur stor del av detta värde som går i skatt, alltså hur stor kil som skattesystemet driver igenom mellan den samhällsekonomiska och privatekonomiska vinsten av arbete.

Figur 2 visar den effektiva marginalskatten på arbete i Sverige. Förutom arbetsgivaravgifter och inkomstskatt inkluderas även skatter på konsumtion, i huvudsak moms. Skatter på konsumtion höjer priserna på varor och minskar köpkraften av vår lön på samma sätt som inflation, och gör det därför mindre lönsamt att arbeta.

För den som har inkomst över brytpunkten för statlig inkomstskatt är den effektiva marginalskatten 71 procent, om vi antar att konsumtionsskatterna uppgår till 20 procent av inkomsten efter skatt. Värns-katten, en femprocentig extraskatt på höga inkomster, avskaffades 2020, men intressant nog har en mindre uppmärksammas förändring som genomfördes 2016 tagit rollen som en extraskatt på högre inkomster, om än på 3 procent. Det handlar om utfasningsregionen av jobbskatteavdraget för höginkomsttagare som infördes av den rödgröna regeringen 2016.

Figur 2. Effektiv marginalskatt på arbetsinkomst 2024

Källa: Egna beräkningar

Not: Konsumtionsskatterna antas uppgå till 20 procent av den disponibla inkomsten (se t.ex. Lundberg, 2017). Visar bara effekterna av skattesystemet. Bidrag, socialförsäkringar och den allmänna pensionen påverkar också margineffekterna.

Hur mycket skatterna på arbete skadar samhälls-ekonomi beror på två faktorer: dels hur höga de är, dels hur kraftigt människor reagerar på skatterna. Den senare frågan har undersökts i en stor och växande nationalekonomisk litteratur. Här görs några nedslag i den.

Effekter på arbetstid

Under slutet av 1900-talet fokuserade forskningen på hur skatterna påverkar valet av arbetstid. Aronsson & Walker (2006) gick igenom den svenska forskningen på området och fann att en rimlig bedömning för män kan vara att arbetstiden ökar med 0,1 procent om timlönen efter skatt ökar med 1 procent. På ekonomspråk kallas det att elasticiteten är 0,1. För kvinnor visade studierna en betydligt större effekt. Dessa studier genomfördes dock med statistiska metoder som i dag skulle anses vara rudimentära.

En fingervisning, som inte bör ges allt för stor vikt, om hur arbetstiden kan påverkas av skatterna ges av en enkätundersökning hos ett representativt urval svenskar som Svenskt Näringsliv genomförde åt Skattebetalarnas förening 2017. Då ställdes frågan ”Skulle du minska din arbetstid om skatten på din lön höjdes med 5 procentenheter?”. Av de deltagare som var löntagare eller företagare svarade 431 på frågan, och en tredjedel svarade ja. Inkluderat de som svarade nej uppgav deltagarna i snitt att de skulle minska sin arbetstid med ungefär en och en halv timme i veckan. Den genomsnittliga elasticiteten var 0,48.⁸ Nationalekonomer är dock i regel skeptiska till att fråga människor om hur de skulle agera i en hypotetisk situation – det är bättre att undersöka hur de faktiskt agerar. Att elasticiteten är betydligt högre än vad forskningslitteraturen kommit fram till är också anledning att ta resultatet med en nypa salt. Enkätundersökningen ger dock stöd till hypotesen att valet av arbetstid påverkas av skattenivån.

Förutom att skatterna påverkar incitamenten att arbeta – på ekonomspråk substitutionseffekten – som diskuteras ovan finns det en annan effekt, kallad inkomsteffekt, som verkar i motsatt riktning, alltså att en skattehöjning kan leda till att man arbetar

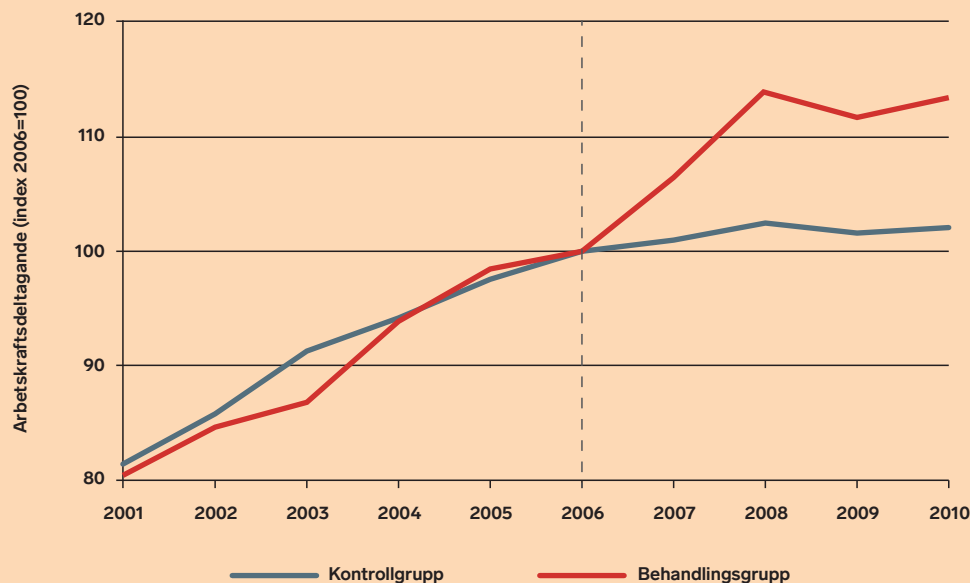
mer. Det beror på att den som får lägre inkomst på grund av en skattehöjning till viss del kan förväntas vilja arbeta mer för att uppväga minskningen. Nästan alla skatter används till utgifter som kommer skattebetalarna till nytta. Detta kan också förväntas skapa ett slags indirekta inkomsteffekter, som tar ut inkomsteffekten av skatten. Därför fokuserar resten av rapporten på substitutionseffekten.

Effekter på arbetskraftsdeltagande

Förutom valet av arbetstid för de som redan arbetar kan skatterna påverka om man jobbar över huvud taget. Det kan exempelvis handla om kvinnor med småbarn, äldre som närmar sig pension eller arbetslösa som kan anstränga sig olika mycket för att komma tillbaka till arbete. Lundberg & Norell (2020) går igenom 35 studier på området och finner en genomsnittlig elasticitet på 0,36 – det vill säga om skillnaden i plånboken mellan att arbeta och att inte arbeta ökar med 1 procent ökar antalet i arbete med 0,36 procent. Många av studierna fokuserar på grupper som kan antas ha högre elasticitet, exempelvis ensamstående mödrar. För reformer som berör befolkningen som helhet bedöms elasticiteten vara 0,1–0,2. I snitt bland studierna är elasticiteten högre för kvinnor än för män, högre i USA än i Europa och har minskat över tid.

Ett exempel på en studie i denna litteratur är Laun (2017a), som studerar införandet av ett förstärkt jobbskatteavdrag för äldre i Sverige 2007, parallellt med införandet av det vanliga jobbskatteavdraget. Samma år sänktes också arbetsgivaravgifterna för äldre. Laun jämför personer som låg precis över åldersgränsen för att få ta del av det förstärkta jobbskatteavdraget med de som låg precis under. Det är ett trovärdigt sätt att uppskatta den faktiska effekten av reformen, utan att resultatet störs av exempelvis den trendmässiga ökningen av äldres sysselsättning. Som figur 3 visar finner hon en tydlig effekt av reformen. Effekten motsvarar en elasticitet på 0,22.

8 Detta har räknats ut med hjälp av enkättagarnas uppgivna inkomster och marginalskafterna 2017. Alla antas arbeta heltid i utgångsläget. Elasticiteten kan förenklat räknas ut så här: Arbetstiden skulle minska med 1,5 timme / 40 timmar = 3,75 %. Om personen i dag betalar kommunalskatt skulle timlönen efter skatt minska med 5 % / (100 % – 30 %) = 7 %. Elasticiteten är då 3,75 % / 7 % = 0,5.

Figur 3. Effekterna av jobbskatteavdraget för äldre på arbetskraftsdeltagandet

Not: Behandlingsgruppen är de som ligger precis över 65-årsgränsen för att få ta del av skattesänkningen; kontrollgruppen ligger precis under.

Källa: Laun (2017b)

Effekter på arbetskraftsefterfrågan

Forskningen om skatternas påverkan på arbetsmarknaden har nästa uteslutande fokuserat på utbudet av arbetskraft. Företagens efterfrågan på arbetskraft har studerats betydligt mindre. Det förklaras av att utbudet av arbetskraft på sikt antas vara det som avgör antalet arbetade timmar i ekonomin – företagets efterfrågan anpassar sig till utbudet. Denna regel kallas Says lag – ”utbudet skapar sin egen efterfrågan” – och kan enkelt förstås om man jämför med befolkningsökning: Om befolkningen ökar i ett land finns det fler som vill arbeta, men det finns också fler konsumenter, vilket i sig skapar efterfrågan på arbetskraft. Samma logik gäller om utbudet av arbetskraft ökar genom exempelvis införandet av ett jobbskatteavdrag.

Som nämnts ovan kan arbetsgivaravgifterna på lång sikt antas betalas av löntagarna genom lägre löner. Arbetsgivaravgifterna får därför samma effekt på incitamenten för arbete som inkomstskatt på arbete. Trots det är det intressant att studera hur efterfrågan på arbetskraft påverkas av att det blir billigare att anställa genom exempelvis lägre arbetsgivaravgifter – dels eftersom även en kortsiktig effekt kan vara

relevant ur ett politiskt perspektiv, dels eftersom en kortsiktig sysselsättningseffekt kan bli permanent genom att ge fler en fot in på arbetsmarknaden (så kallade hysteresiseffekter; se Saez m.fl., 2021).

Den reform som har beforskats mest i Sverige är Alliansregeringens nedsättning av arbetsgivaravgifterna för unga.⁹ Nevander & Arnberg (2023) sammanställer den forskningslitteraturen och finner elasticiteter mellan 0,19 och 0,51, det vill säga, om det blir 1 procent billigare att anställa unga ökar sysselsättningen i gruppen med mellan 0,19 och 0,51 procent.

Denna effekt är i samma härad som den internationella litteraturen: Hamermesh (1986) menade att elasticiteten sannolikt låg i intervallet 0,15–0,5. Lichter m.fl. (2015) sammanställer 151 studier och finner en genomsnittlig elasticitet på 0,46 på lång sikt. Popp (2023) går igenom 105 tyska studier och finner en genomsnittlig elasticitet på 0,43.

⁹ En selektiv sänkning kan få annorlunda effekter än en generell sänkning, beroende på hur lönebildningen påverkas. Om sänkningen exempelvis leder till högre löner för hela löntagarkollektivet kommer arbetslösheten att bli lägre för unga och högre för de som inte träffas av skattesänkningen, även på lång sikt. Man kan också tänka sig att sänkningen inte ger fullt genomslag på lönerna eftersom det är svårare för fackföreningarna att anpassa sina lönekrav. I så fall blir arbetslösheten permanent lägre.

Effekter på taxerad inkomst

Marginalskatterna påverkar också incitamenten att anstränga sig på arbetet för att få en högre timlön. I takt med att individuell lönesättning har blivit vanligare har allt fler möjlighet att påverka sin lön utan att byta jobb.

Två svenska studier har gjorts om detta. Blomquist & Selin (2010) studerar skatteförändringar under 1980-talet och finner timlönelasticiteter runt 0,15 för män och över 0,4 för kvinnor. Ericson m.fl. (2015) studerar 90- och 00-talen och beräknar en elasticitet på 0,1 för män och, i motsats till Blomquist & Selin, lägre för kvinnor.

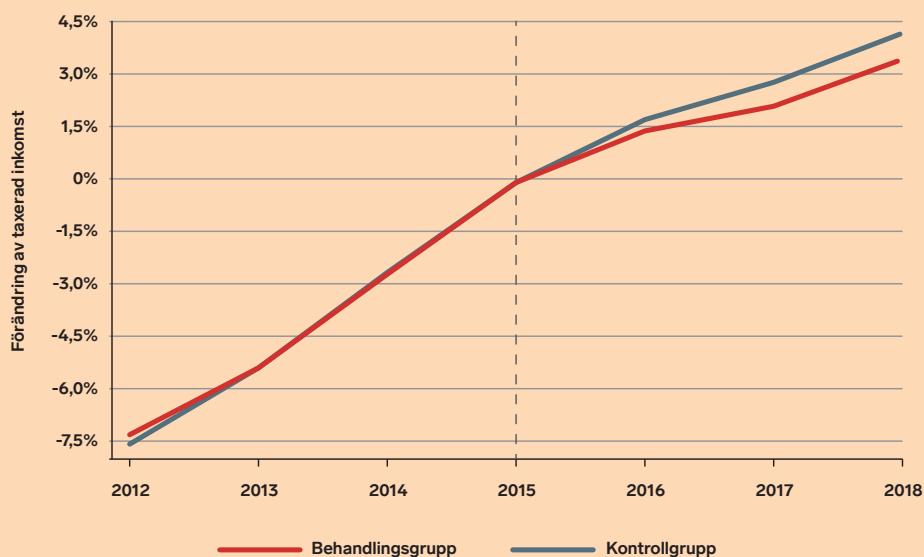
Det är också välbelagt att skattenivåerna påverkar hur mycket människor skatteplanerar genom att exempelvis anstränga sig för att hitta avdrag – liksom mängden rent skattefusk. Det är naturligt att människor ägnar mer tid åt sådana aktiviteter om skatterna är höga, eftersom varje hundralapp som undanhålls den taxerade inkomsten då ger mer pengar i plånboken. Man kan tänka sig att skatteplanering och skattefusk inte är lika samhällsekonomiskt kostsamma reaktioner på skatter som minskad arbetstid, men Feldstein (1999) visade att under vissa antaganden är de lika kostsamma. Intuitionen är att om en skattehöjning gör att en skattebetalare börjar vidta åtgärder för att skatteplanera så måste det vara kostsam skatteplanering – annars hade skattebetalaren gjort åtgärderna redan från början. Kostnaden kan handla om att hyra in skattekonsulter, starta bolag av rena skatteplaneringsskäl och planera sin ekonomi för att kunna göra avdrag.

Skatteplaneringen kan också handla om att man får betalt i form av konferensresor, lyxigt fika eller välinredda kontor – förmåner som arbetstagaren förmodligen uppskattar men som inte beskattas. Här gäller samma logik: Anta att en skattehöjning gör att arbetstagare och arbetsgivare tillsammans bestämmer sig för att ge en större del av compensationen i form av obeskattade förmåner i stället för beskattad lön. I så fall måste arbetstagaren ha föredragit att hellre få betalt i form av pengar i handen, men skatterna gör att hon i stället får betalt i form av obeskattade förmåner som hon värderar lägre.

Dessa resonemang gör att nationalekonomer sedan 1990-talet i regel fokuserar på hur skatterna påverkar den taxerade inkomsten (skattebasen). På så sätt fångar man alla sätt som skatterna påverkar människors beteende. Det som är väsentligt är hur mycket den taxerade inkomsten minskar om skatten höjs (och vice versa). Om det sedan beror på minskad arbetstid, lägre timlön, ökat skattefusk eller fler obeskattade förmåner är sekundärt, i enlighet med Feldsteins logik.

En stor empirisk forskningslitteratur har undersökt hur mycket den taxerade inkomsten minskar om andelen av inkomsten som skattebetalaren får behålla minskar med en procent, det som i forskningen kallas skattebaselasticitet. Neisser (2021) går igenom ett sextiototal sådana studier. Den genomsnittliga elasticiteten är 0,29 i studier som undersöker inkomsten före avdrag och 0,4 i studier som undersöker inkomsten efter avdrag. Bastani & Selin (2019) menar att 0,2 är en lämplig elasticitet att utgå ifrån för Sverige. Elasticiteterna är alltså klart högre än i den äldre litteraturen som fokuserade på arbetstid, vilket gör att många nationalekonomer drar slutsatsen att man tidigare underskattade de samhällsekonomiska kostnaderna av att beskatta inkomster.

En svensk studie i denna litteratur är Miao m.fl. (2022), som studerar utfasningen av jobbskatteavdraget. Som figur 4 visar ökade inkomsten mindre i den inkomstgrupp som fick höjd marginalskatt till följd av förändringen, jämfört med den grupp som låg precis under i inkomst och därför inte påverkades. Skillnaden motsvarar en skattebaselasticitet på 0,13.

Figur 4. Effekten av utfasningen av jobbskatteavdraget på den taxerade inkomsten

Not: Behandlingsgruppen var de som fick höjd marginalskatt när jobbskatteavdragets utfasningsregion infördes 2016. Kontrollgruppen är de som hade något lägre inkomst än utfasningsregionen och därför inte påverkades.

Källa: Miao m.fl. (2022)

Effekter på karriär- och utbildningsval

Dessa forskningsstudier fångar bara kortsiktiga reaktioner på skatteförändringar – i Neissers sammanställning är uppföljningstiden tre år i snitt. Troligtvis tar det längre tid än så för skattebetalarna att anpassa sitt beteende, eller att ens uppfatta att en skatteförändring ägt rum, särskilt om den är svår att förstå. Anpassningar som är mer långsiktiga kan till exempel handla om vilken typ av jobb man väljer att söka och om man är beredd att flytta till en annan ort för att öka sin inkomst.

En färsk dansk studie som berör dessa frågor är Kleven m.fl. (2023). Författarna studerar en skattesänkning i Danmark 2010. För alla berörda beräknar de en skattebaselasticitet på 0,2. Det som är intressant är att hela effekten drivs av personer som byter jobb. Om man endast studerar jobbytare är elasticiteten hela 0,4–0,5. Författarna menar att detta ger en bättre indikation på den långsiktiga elasticiteten, eftersom nästan alla byter jobb förr eller senare.

Skattesystemet kan också påverka val av utbildning. Höga marginalskatter sänker utbildningspremien och gör det mindre lönsamt att välja en ansträngande utbildning till exempelvis ingenjör. En enkätstudie genomförd av forskningsinstitutet IFAU undersökte gymnasieelevers löneförväntningar och kom fram till följande slutsats: ”Våra resultat visar att den förväntade avkastningen i genomsnitt är betydelsefull för gymnasieelevernas val till högre utbildning.”¹⁰ Skattesystemet kan också ha en indirekt effekt genom normerna i samhället.¹¹ Om det generellt lönar sig dåligt att utbilda sig kan det förändra hur man pratar och tänker om vikten av utbildning, vilket kan påverka utbildningsval utan att unga som gör valen har någon större kunskap om skattesystemet. Det kan dock vara svårt att visa empiriskt.

Dynamiska effekter på skatteintäkterna

Av stort intresse i debatten är hur de beteendeförändringar och i förlängningen förändrad skattebas som diskuteras ovan påverkar skatteintäkterna, vilket brukar kallas dynamiska effekter: Om skatten sänks, i hur hög grad är det självfinansierande tack vare dynamiska effekter? Och vice versa, om skatten höjs,

¹⁰ Angelov m.fl. (2022).

¹¹ Sanandaji & Heller Sahlgren (2022).

hur stor del av skattehöjningen faller bort på grund av negativa dynamiska effekter? Som vi ska se nedan är detta intressant också ur ett samhällsekonomiskt perspektiv eftersom de dynamiska effekterna i regel är lika stora som den samhällsekonomiska kostnaden av en skattehöjning.

Nedan görs två räkneövningar som visar hur självfinansieringsgraden av sänkt skatt på all arbetsinkomst respektive sänkt statlig inkomstskatt kan beräknas. Beräkningarna är förenklade, men ger sannolikt en god indikation på de kortsiktiga effekterna.¹² Som noteras ovan är nog de långsiktiga effekterna, inklusive påverkan på utbildnings- och karriärval, större.

Sänkt skatt på arbetsinkomst

Vad händer om skatten på arbete sänks med en procent? Det kan ske genom exempelvis utökad jobbskatteavdrag. Det följande kan också tolkas som effekten av sänkt kommunalskatt på bara arbetsinkomster, eller som den långsiktiga effekten av sänkta arbetsgivaravgifter. Skattebasen uppgår i dag till 2 300 miljarder, så statistiskt räknat minskar skatteintäkterna med 23 miljarder. Samtidigt kommer ungefär en femtedel tillbaka till staten i form av ökade momsintäkter och liknande, så det faktiska intäktsbortfallet är drygt 18 miljarder.

För att räkna på de dynamiska effekterna behöver vi anta elasticiteter. För de som arbetar antar vi en skattebaselasticitet på 0,2, det vill säga att den taxerade inkomsten ökar med 0,2 procent för varje procent mer man får behålla. För de som står utanför arbetsmarknaden antar vi en deltagandelasticitet på 0,15 (mittpunkten i Lundberg & Norell, 2020), det vill säga att antalet som deltar på arbetsmarknaden ökar med 0,15 procent om lönen

efter skatt ökar med 1 procent (egentligen skillnaden mellan nettolön och bidrag, men för enkelhetens skull sätter vi bidragen till noll).

Vi utgår ifrån dagens genomsnittliga kommunalskatt på 32 procent och bortser från hur jobbskatteavdraget, den statliga inkomstskatten och socialförsäkringarna påverkar den effektiva marginals-katten.¹³ Sänkt marginals-katt med en procentenhet innebär att man får behålla 69 i stället för 68 kronor av varje intjänad hundralapp – en ökning med 1,5 procent. Med våra antagna elasticiteter innebär det att skattebasen ökar med $1,5\% \times (0,2 + 0,15) = 0,5\%$, alltså 12 miljarder kronor. Det leder till ökade kommunalskatteintäkter med strax under 4 miljarder kronor, arbetsgivaravgifter också knappt 4 miljarder kronor samt knappt 2 miljarder kronor i ökade intäkter från moms och andra konsumtionsskatter (som antas uppgå till 20 procent av inkomsten efter skatt) – totalt 9 miljarder kronor. Det är knappt hälften av det statiska intäktstappet på drygt 18 miljarder kronor, så med våra antagna elasticiteter är skattesänkningen till nästan 50 procent självfinansierande för den offentliga sektorn.

Generellt kan självfinansieringsgraden räknas ut med denna formel:¹⁴

$$\text{självfinansieringsgrad} = \text{elasticitet} \times \frac{\text{marginals-katt}}{1 - \text{marginals-katt}}$$

Om vi stoppar in en effektiv marginals-katt på 59 procent¹⁵ (inklusive arbetsgivaravgifter och konsumtionsskatter) och en sammantagen elasticitet på 0,35 i formeln får vi samma resultat.

12 Sänkningarna antas finansieras genom minskade transfereringar till hushållen, exempelvis minskade barnbidrag, vilket innebär att inkomsteffekterna tar ut varandra och kan ignoreras.

13 Enligt Finansdepartementet (2023, sid. 51) är den genomsnittliga marginals-katten på arbetsinkomst 38 procent (utan hänsyn till socialförsäkringarna).

14 Formeln kan härledas som följer. För en given skattesänkning (angiven i procentenhet) kan elasticiteten uttryckas: $\text{elasticitet} = \frac{\% \text{-förändring i taxerad inkomst}}{\% \text{-förändring i nettolön}} = \frac{\% \text{-förändring i taxerad inkomst}}{(\text{skattesänkning} / (1 - \text{marginals-katt}))}$. Den dynamiska intäktsökningen är: $\text{inkomster} \times \text{marginals-katt} \times \% \text{-förändring i taxerad inkomst} = \text{inkomster} \times \text{marginals-katt} \times \text{elasticitet} \times \text{skattesänkning} / (1 - \text{marginals-katt})$. $\text{Självfinansieringsgrad} = \frac{\text{dynamisk intäktsökning}}{\text{statisk intäktsförlust}} = \frac{\text{inkomster} \times \text{marginals-katt} \times \text{elasticitet} \times \text{skattesänkning} / (1 - \text{marginals-katt})}{(\text{inkomster} \times \text{skattesänkning})} = \text{elasticitet} \times \frac{\text{marginals-katt}}{1 - \text{marginals-katt}}$.

15 Den effektiva marginals-katten under brytpunkten för statlig inkomstskatt är: $(\text{kommunalskatt} + (1 - \text{kommunalskatt}) \times \text{konsumtionsskatt} + \text{arbetsgivaravgifter}) / (1 + \text{arbetsgivaravgifter}) = (32,37\% + (1 - 32,37\%) \times 20\% + 31,42\%) / (1 + 31,42\%) = 59\%$.

Sänkt statlig inkomstskatt

Låt oss nu studera en sänkning av den statliga inkomstskatten med en procentenhet från dagens 20 procent. Statiskt räknat sänker det skatteintäkterna med 2,5 miljarder, efter att vi dragit av konsumtions-skatteintäkter som kommer tillbaka till statskassan. För att beräkna de dynamiska effekterna antar vi som tidigare en skattebaselasticitet på 0,2. Vi räknar dock inte med ökat deltagande i arbetskraften, eftersom den effekten lär vara liten för höginkomsttagare.

Med en genomsnittlig kommunalskatt på 32 procent minskar marginalskatten från 52 till 51 procent, så att skattebetalaren får behålla 49 i stället för 48 procent av en inkomstökning, alltså 2 procent mer. Därmed ökar den taxerade inkomsten med $2\% \times 0,2 = 0,4\%$. För den genomsnittlige stats-skattebetalaren, som tjänar 906 000 kronor per år, innebär det en ökning med 3 800 kronor. Totalt för de 1,08 miljoner personer som betalar statlig inkomstskatt ökar inkomsterna därmed med 4,1 miljarder kronor.¹⁶ Det leder till ökade skatteintäkter från arbetsgivaravgifter med 1,3 miljarder kronor, kommunalskatt lika mycket, statlig inkomstskatt med 800 miljoner kronor och konsumtionsskatter med 400 miljoner kronor, totalt 3,8 miljarder kronor. Det motsvarar 150 procent av det statiskt beräknade intäktsbortfallet. Skattesänkningen skulle alltså totalt sett öka skatteintäkterna. Detta reflekterar de studier som gjorts om värns-katten.¹⁷

Den allmänna formeln för självfinansieringsgraden av en skattesänkning på höga inkomster är:¹⁸

$$\text{självfinansieringsgrad} = \text{elasticitet} \times \frac{\text{marginalskatt}}{1 - \text{marginalskatt}} \times \frac{\text{snittinkomst}}{\text{snittinkomst} - \text{brytpunkt}}$$

Formeln är alltså densamma som den tidigare, förutom att uttrycket multipliceras med en faktor som kallas Paretoparameter. I Sverige är den drygt 3. Detta gör att självfinansieringsgraden som regel är högre när skatten sänks på höga inkomster än när den sänks på alla inkomster. Det förklaras av att det är billigare för staten att sänka skatten på höga inkomster, eftersom man bara sänker skatten på den del av inkomsten som ligger över brytpunkten.

¹⁶ Intäkterna från statlig inkomstskatt beräknas i statsbudgeten till 62,8 miljarder 2024. Siffran 1,08 miljoner statskattebetalare kommer från prop. 2023/24:27. De betalar i snitt 58 100 kr i statlig skatt, och eftersom brytpunkten är 615 300 kr är deras snittinkomst $615\,300 + 58\,100 / 0,2 \approx 906\,000$ kr.

¹⁷ Sørensen (2010), Lundberg (2016).

¹⁸ Formeln kan härledas på samma sätt som tidigare, men med skillnaden att den statiska intäktsförlusten är skattesänkning \times (snittinkomst – brytpunkt). Formeln är välkänd i forskningslitteraturen, se t.ex. Saez m.fl. (2012). Om den effektiva marginalskatten, 71 procent, stoppas in i formeln fås samma resultat.

Dynamiska effekter och samhällsekonomiska förluster

Nu har vi diskuterat statens kostnader för att människor anpassar sitt beteende till skatterna, men hur ser det ut för samhället i stort? Faktum är att under vissa förutsättningar kommer samhällets kostnader att vara lika stora som statens. Det räcker alltså att titta på de dynamiska effekterna på skatteintäkterna för att veta hur stor samhällskostnaden av en skattehöjning är. Detta följer av ett inom nationalekonomi grundläggande matematiskt teorem, enveloppteoremet.

Ett exempel kan illustrera. Kalle tjänar 100 kronor i timmen. Han värderar sin sista arbetstimme till 71 kronor – om han får behålla mer än 71 kronor väljer han att jobba, annars tar han hellre timmen som fritid. Anta att skatten höjs från 28 till 30 procent. Kalle får alltså bara behålla 70 kronor i stället för 72 och väljer att inte jobba den sista timmen. Den samhällsekonomiska kostnaden av det beslutet är 29 kronor – Kalle hade producerat för 100 kronor under en timme som han värderade till bara 71 kronor. Den samhällsekonomiska kostnaden är alltså ungefär lika stor som minskningen av skatteintäkter på grund av att Kalle jobbar en timme mindre (30 kronor).

Kalle kommer förstås att betala skatt på de timmar som han fortsätter jobba även efter skattehöjningen. Men skatten på de timmarna är en ren överföring från honom till staten, och skapar i sig inte någon samhällsekonomisk kostnad.

Något kontraintuitivt är det inte den som fattar beslutet att jobba mindre, Kalle, som i första hand drabbas av den samhällsekonomiska förlusten, utan statskassan. Man kan se Kalles möjlighet att jobba mindre som ett optionsvärde som gör det möjligt för honom att begränsa skattehöjningens negativa effekter på honom själv. Att det uppstår negativa effekter i form av minskade skatteintäkter (en externalitet) är inte något som Kalle har anledning att ta hänsyn till.

Korrigerande skatter

Skatter kan också ha ett syfte i sig genom att bidra till miljö- eller folkhälsopolitiska mål. De kan till exempel sätta ett pris på utsläpp och därigenom se till att den som använder fossila bränslen får betala den fulla samhällsekonomiska kostnaden, inklusive miljöpåverkan – inte bara produktionskostnaden. På så sätt ser skattesystemet till att de privatekonomiska och samhällsekonomiska vinsterna kommer närmare varandra – tvärtemot de snedvridande skatterna som diskuterades ovan.

Miljöskatter gör det mindre lönsamt att arbeta genom att minska köpkraften av lönen, på samma sätt som moms. En grön skatteväxling från inkomstskatt till miljöskatter gör därför inte i allmänhet att det blir mer lönsamt att arbeta. Till skillnad från exempelvis inkomstskatten eller moms är det dock önskvärt att miljöskatterna gör det mindre lönsamt att arbeta. För att förstå det kan man tänka sig en situation där hela hushållens konsumtion består av miljöskadliga varor. Utan skatter är det uppenbart att hushållen hade arbetat och konsumerat mer än vad som vore samhällsekonomiskt optimalt.

Även folkhälsorelaterade skatter kan bidra till ett bättre utfall ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. I dessa fall kan irrationalitet vara ett skäl för korrigerande skatter. Rökning innebär mycket stora negativa hälsoeffekter för rökaren, och det är svårt att tänka sig att rökning är ett fullt rationellt val. Rökning orsakar därmed en skada för brukaren som han eller hon inte tar hänsyn till i sina beslut, en så kallad internalitet, som skattesystemet kan synliggöra.¹⁹ Därtill orsakar rökning kostnader för resten av samhället, så kallade externaliteter, i form av exempelvis sjukvårdskostnader. Insparade pensionsutgifter är små i jämförelse.²⁰ Liknande resonemang kan anföras för alkoholskatten. Samtidigt måste man beakta risken för smuggling och privatinförsel.

¹⁹ Mullainathan m.fl. (2012).

²⁰ Sundén (2019).

Neutrala skatter

Förutom snedvridande skatter, som får samhälls-ekonomi att fungera sämre, och korrigerande skatter, som får samhälls-ekonomi att fungera bättre, finns en tredje kategori: neutrala skatter, som gör varken eller. Det som utmärker neutrala skatter är att intäkterna inte påverkas av några beslut hos skattebetalarna. Därför snedvrider de heller inte några beslut. Neutrala skatter syftar endast till att finansiera den offentliga sektorn.

Det klassiska exemplet på en neutral skatt är en klumpsummeskatt, alltså en skatt som är lika stor oavsett inkomsten. Eftersom den inte beror på inkomsten har den heller inte några snedvridande effekter på arbetsutbudet. Av samma anledning tenderar klumpsummeskatter att ses som orättvisa och vara politiskt impopulära.

Ett annat exempel på en neutral skatt är en markskatt. En skatt på mark, angiven i kronor per hektar, skulle vara lika stor oavsett hur marken används och vad som byggs på den, så den skulle inte påverka några beslut och därmed inte ha någon samhälls-ekonomisk kostnad. Även en skatt som tas ut som procent av markvärdet kan anses vara neutral, även om den i vissa fall kan tänkas snedvrider exempelvis incitamenten att utveckla större markområden. Också en skatt på mark kan dock vara problematisk ur ett rättviseperspektiv eftersom en markskatt vid införandet skulle sänka markvärdena och därmed kan liknas vid en tvångsindragning av egendom till staten.²¹

Sverige har inte några neutrala skatter. Det finns förvisso fastighetsskatt, men det är viktigt att notera skillnaden mellan en fastighetsskatt och en markskatt. En fastighetsskatt tas ut även på byggnadsvärdet, och sänker därmed värdet på byggnaderna och gör det mindre lönsamt att investera i byggnader. Den kommunala fastighetsavgiften, som tas ut på bostadsfastigheter upp till ett tak om cirka 10 000 kronor per år, är kanske det närmaste Sverige kommer en klumpsummeskatt. Den gör det dock mindre lönsamt att exempelvis dela upp en bostadsfastighet i flera. Skatten är också betydligt högre för villor än för bostadsrätter, vilket innebär en snedvridning.

²¹ Se en längre diskussion i Lundberg (2021), kapitel 15.

Tabell över skatter

I detta avsnitt görs en indelning av skatterna i statsbudgeten för 2024 i snedvridande, korrigerande eller trubbiga skatter. Det sistnämnda är författarens benämning på skatter som har ett korrigerande syfte men är illa utformade eller vars syfte hade kunnat uppnås mer effektivt med en annan skatt.

Snedvridande skatter

Snedvridande skatter är samhällsekonomiskt kostsamma eftersom de skapar en skillnad (skattekil) mellan den privatekonomiska (eller företagsekonomiska) vinsten av en viss aktivitet, till exempel arbete eller investering, och den samhällsekonomiska vinsten. Dessa skatter fyller ingen funktion i sig utan är ett nödvändigt ont för att finansiera den offentliga sektorn.

(miljarder kronor 2024)		
Statlig inkomstskatt	63	Gör det mindre lönsamt att utbilda sig och anstränga sig för att öka sin inkomst om man tjänar mer än brytpunkten.
Kommunalskatt	699	Gör det mindre lönsamt att arbeta och att gå från bidrag till arbete. Jobbskatteavdraget och andra avdrag är avräknade från beloppet.
Public service-avgift	10	Beräknas som andel av den beskattningsbara inkomsten (upp till ett tak), så gör det mindre lönsamt att arbeta för dem med inkomster under taket.
Socialavgifter	688	Gör det på kort sikt dyrare att anställa och minskar sysselsättningen. Minskar på längre sikt löneutrymmet och gör det mindre lönsamt att arbeta.
Särskild löneskatt	61	Betalas i huvudsak på tjänstepensionsavsättningar, som är en del av ersättningen till anställda. Får därför samma effekt som arbetsgivaravgifter.
Kapitalinkomstskatt	81	Gör det mindre lönsamt att spara och att driva företag.
Avkastningsskatt	29	Gör det mindre lönsamt att spara i pensions- och kapitalförsäkring.
Bolagsskatt	200	Gör det mindre lönsamt att investera i Sverige. Missgynnar aktiebolag relativt andra företagsformer. Missgynnar finansiering med eget kapital relativt lånefinansiering.
Kupongskatt	8	Betalas på utdelningar från svenska bolag till utlandet, så gör det mindre lönsamt att investera i Sverige. Missgynnar också finansiering med eget kapital eftersom räntebetalningar till utlandet inte omfattas.
Stämpelskatt	14	Ren transaktionsskatt som minskar rörligheten på bostadsmarknaden och bidrar till skatteplanering för kommersiella fastigheter.
Fastighetsskatt och fastighetsavgift	41	Minskar värdet på fastigheter och gör det mindre lönsamt att bygga. Fastighetsskatten på kommersiella fastigheter minskar avkastningen på fastighetsinvesteringar i Sverige, och snedvrider mellan fastighetsinvesteringar och andra investeringar. Fastighetsavgiften på bostäder gör det indirekt mindre lönsamt att arbeta i den utsträckning som löntagare arbetar för att kunna köpa en bostad.
Moms	584	Höjer priset på konsumtionsvaror och minskar därmed köpkraften av lönen och gör det mindre lönsamt att arbeta.
Elskatt	32	El skadar i sig inte miljön, så skatten fyller inget miljösyfte. Utsläpp från elproduktion omfattas av EU:s utsläppshandel. Elskatten snedvrider mellan konsumtion av el och andra varor och tjänster och gör det mindre lönsamt att arbeta genom att minska köpkraften av lönen.
Tullar	10	Minskar specialisering mellan länder och höjer kostnaderna för konsumenter.
Summa	2 523	(96 %)

Korrigerande skatter

Korrigerande skatter fyller ett miljö- eller folkhälsopolitiskt eller liknande syfte. De ser till att den privat-ekonomiska eller företagsekonomiska vinsten av en viss aktivitet kommer närmare den samhällsekonomiska vinsten och bidrar på så sätt till ett bättre samhällsekonomiskt utfall. Här görs ingen bedömning om skatterna ligger på rätt nivå eller inte.

(miljarder kronor 2024)		
Tobaksskatt	13	Minskar rökningens negativa hälsoeffekter och samhällsekonomiska kostnader.
Alkoholskatt	18	I beloppet ingår Systembolagets vinst.
Spelskatt	8	Även spel om pengar kan vara större än vad som hade varit rationellt för individen. I beloppet ingår Svenska Spels vinst.
Drivmedelsskatt	37	Ser till att bilister och andra som inte omfattas av EU:s utsläppshandel betalar för sina koldioxidutsläpp, och att bilister får betala för lokala luftföreningar, slitage på vägar mm.
EU:s handel med utsläppsrätter	4	Ser till att industri, elproduktion och flyg får betala för sina koldioxidutsläpp.
Svavelskatt	0,01	Utsläpp av svaveldioxid bidrar till försurning. Skatten ser till att användare av bl.a. torv och kol betalar för dessa utsläpp.
Kväveoxidavgift	0,6	Kväveoxider är hälsoskadliga och bidrar till övergödning och försurning. Avgiften, som omfördelas inom avgiftskollektivet i relation till energiproduktion, ser till att energiproducenter betalar för dessa utsläpp.
Vägavgifter	1,5	Bidrar till att samhällsekonomiskt lönsamma infrastrukturinvesteringar kan bli av.
Trängselskatt	3	Minskar trängseln på vägarna i Stockholm och Göteborg i rusningstrafik. Trängselskatten synliggör den kostnad som tillkommande bilister skapar för alla andra bilister när det råder trängsel.
Bankavgifter	6	Bankernas avgifter till insättningsgarantifonden och resolutionsreserven ser till att bankerna betalar till system som bidrar till finansiell stabilitet.
Summa	90	(3 %)

Trubbiga skatter

Dessa skatter är svåra att klassificera som antingen snedvridande eller korrigerande. Ofta har de införts av ett miljöpolitiskt eller liknande syfte, men är så dåligt utformade att de snarare riskerar att skapa en samhällsekonomisk kostnad. Inte sällan finns ett bättre instrument tillgängligt.

(miljarder kronor 2024)		
Fordonsskatt	17	Betalas med lika stort belopp oavsett hur mycket bilen körs. Skatten är högre för mer bränsletörstiga bilar, men drivmedelsskatten är ett betydligt bättre instrument för att minska utsläppen.
Skatt på trafikförsäkringspremier	3	Skatten infördes 2007 i väntan på en överföring av statens kostnader för trafikskador till trafikförsäkringen. Detta skedde dock aldrig och skatten har blivit kvar – med oförändrad skattesats (32 procent) trots att trafiksäkerheten har ökat. Bensin- och dieselskatten kan vara ett bättre verktyg för ändamålet.
Kemikalieskatt	2	Skatten tas ut per kilo för vitvaror och elektronik som innehåller vissa kemikalier, oavsett mängd. Den är därmed mycket trubbigt utformad.
Bekämpningsmedelsskatt	0,1	SOU 2017:102 bedömde att den nuvarande skatten på bekämpningsmedel inte är effektiv, bland annat eftersom den tas ut efter mängd verksamt ämne och därför missgynnar bekämpningsmedel som används i höga doser men inte nödvändigtvis är hälso- eller miljöskaadliga.
Flygskatt	2	Skatten utgår per passagerare och är mycket trubbigt satt med endast tre olika skattenivåer, utan hänsyn till faktisk bränsleförbrukning, biobränsleblandning mm. Utsläpp från flyg inom EU ingår i utsläppshandeln (dock ej så kallade höghöjdseffekter).
Bankskatt	5	Riskskatten för kreditinstitut infördes 2022 med motivationen att finanskriser kan vara kostsamma för samhället. Finansinspektionen (2020) avstyrkte införandet av skatten och menade att det finansiella regelverket är bättre lämpat att hantera risken för finanskriser, att skatten var dåligt utformad och att den riskerade att bidra till att banker flyttar utomlands. Riksbanken (2020) var också kritisk till skattens utformning. Som noteras ovan betalar bankerna dessutom redan avgifter till staten.
Summa	24	(1 %)
Övrigt	–4	Här ingår bl.a. uppbořdsförluster, skattetillägg, diverse avgifter, den särskilda inkomstskatten för utomlands bosatta, naturgrusskatten, avfallsskatten och plastpåseskatten, som avskaffas i november 2024.
Totala skatteintäkter	2 633	

Slutsatser

I rapporten bedöms 96 procent av de svenska skatteintäkterna komma från snedvridande skatter, alltså skatter som slår in en kil mellan den samhällsekonomiska och privatekonomiska avkastningen och därmed skapar en samhällsekonomisk kostnad. Sådana skatter fyller ingen funktion i sig utan är ett nödvändigt ont för att finansiera den offentliga verksamheten. De snedvridande skatterna kan grovt delas in i skatter på kapital och företagande och skatter på arbete.

Skatterna på kapital och företagande skapar flera olika typer av snedvridningar. Kapitalinkomstskatten gör det mindre lönsamt att spara och bolagsskatten gör det mindre lönsamt att investera. De minskar också avkastningen på innovationer och entreprenörskap.

Skatterna på arbete innefattar arbetsgivaravgifter, kommunal och statlig inkomstskatt samt moms och punktskatter, som minskar köpkraften av lönen och därmed indirekt gör det mindre lönsamt att arbeta. Empirisk forskning visar att högre marginalskatter minskar inkomsten för de som arbetar, genom exempelvis minskad arbetstid, och att minskad skillnad mellan lön efter skatt och bidrag till icke-arbetande minskar sysselsättningen. På längre sikt tillkommer effekter på karriär- och utbildningsval.

Skatter kan också fylla en samhällsekonomisk funktion genom att prissätta effekter som marknaden inte fångar. Det kan exempelvis handla om drivmedelsskatt, trängselskatt eller tobaksskatt. Sådana korrigerande skatter står för 3 procent av skatteintäkterna i Sverige. 1 procent av skatteintäkterna kommer från skatter som klassificeras som trubbiga, alltså sådana som är svåra att kategorisera som antingen snedvridande eller korrigerande. I teorin finns också neutrala skatter, alltså skatter

som inte påverkar några beslut och därför varken skapar en samhällsekonomisk kostnad eller fyller en samhällsekonomisk funktion. Sverige har dock inga sådana skatter.

Teoretiskt kan skatterna förväntas påverka den ekonomiska tillväxten genom flera olika kanaler. Skatter på arbete som minskar arbetsutbudet och skatter på kapital som minskar investeringarna påverkar BNP genom en nivåeffekt – BNP blir alltså permanent lägre. Entreprenörskap, innovationer och potentiellt också indirekt investeringar och arbetsutbud i högteknologiska sektorer kan förväntas ha en tillväxteffekt, alltså en permanent högre BNP-tillväxt. Omvänt kan skatter på sådana aktiviteter leda till en permanent lägre tillväxt, med potentiellt stora effekter på levnadsstandarden på sikt.

Referenser

- Aghion, Philippe & Howitt, Peter (1992), "A Model of Growth Through Creative Destruction". *Econometrica*, 60 (2).
- Akcigit, Ufuk, Grigsby, John, Nicholas, Tom & Stantcheva, Stefanie (2022), "Taxation and Innovation in the Twentieth Century". *Quarterly Journal of Economics*, 137 (1).
- Alinaghi, Nazila, & Reed, W. Robert (2021), "Taxes and Economic Growth in OECD Countries: A Meta-analysis". *Public Finance Review*, 49 (1).
- Angelov, Nikolay, Johansson, Per, Lindahl, Mikael & Pihl, Ariel Marek (2022), *Vad förväntar sig gymnasieelever om avkastningen på högre utbildning?*. Rapport 2022:4, IFAU.
- Arnold, Jens Mattias m.fl. (2011), "Tax Policy for Economic Recovery and Growth". *The Economic Journal*, 121 (550).
- Aronsson, Thomas & Walker, James R. (2006), "Välfärdsstatens effekter på arbetsutbudet". I Freeman, Richard B., Swedenborg, Birgitta & Topel, Robert (red.), *NBER-rapporten: Välfärdsstat i omvandling*. Stockholm: SNS Förlag.
- Attanasio, Orazio P. & Wakefield, Matthew (2010), "The Effects on Consumption and Saving of Taxing Asset Returns". I Mirrlees, James, m.fl. (red.), *Dimensions of Tax Design: The Mirrlees Review*. Oxford: Oxford University Press.
- Baselgia, Enea & Foellmi, Reto (2023), "Inequality and Growth". I Zimmermann, Klaus F. (red.) *Handbook of Labor, Human Resources and Population Economics*. London: Springer.
- Bastani, Spencer & Selin, Håkan (2019), *Skillnad på marginalen – en ESO-rapport om reformerad inkomstbeskattning*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2019:3.
- Bergh, Andreas & Henrekson, Magnus (2011), "Government size and growth: A survey and interpretation of the evidence". *Journal of Economic Surveys*, 25 (5).
- Bernheim, B. Douglas (2002), "Taxation and Saving". I Auerbach, Alan J. & Feldstein, Martin (red.), *Handbook of Public Economics, Volume 3*. Amsterdam: Elsevier.
- Blomquist, Sören & Selin, Håkan (2010), "Hourly wage rate and taxable labor income responsiveness to changes in marginal tax rates". *Journal of Public Economics*, 94.
- Chamley, Christophe (1986), "Optimal taxation of capital income in general equilibrium with infinite lives". *Econometrica*, 54 (3).

- Chari, Varadajan V., Nicolini, Juan Pablo & Teles, Pedro (2020), "Optimal capital taxation revisited". *Journal of Monetary Economics*, 116.
- Curtis, E. Mark & Decker, Ryan A. (2018), "Entrepreneurship and State Taxation". Federal Reserve Finance and Economics Discussion Series 2018-003.
- de Mooij, Ruud A. & Ederveen, Sjeff (2008), "Corporate tax elasticities: a reader's guide to empirical findings". *Oxford Review of Economic Policy*, 24 (4).
- Devereux, Michael P., m.fl. (2021), *Taxing Profit in a Global Economy*. Oxford: Oxford University Press.
- Ericson, Peter, Flood, Lennart & Islam, Nizamul (2015), "Taxes, wages and working hours". *Empirical Economics*, 49 (2).
- Feldstein, Martin (1999), "Tax Avoidance and the Deadweight Loss of the Income Tax". *Review of Economics and Statistics*, 81 (4).
- Finansdepartementet (2023), *Beräkningskonventioner 2024*. En rapport från skatteekonomiska enheten.
- Finansinspektionen (2020), "Remissvar: Riskskatt för vissa kreditinstitut". Diarienummer 20-21139.
- Gordon, Roger (1986), "Taxation of investment and savings in a world economy". *American Economic Review*, 76 (5).
- Greiner, Alfred & Semmler, Willi (2002), "Externalities of investment, education and economic growth". *Economic Modelling*, 19 (5).
- Hassett, Kevin A. & Hubbard, R. Glenn (2002), "Tax policy and business investment". I: Auerbach, Alan J. & Feldstein, Martin (red.), *Handbook of Public Economics, volume 4*. Amsterdam: Elsevier.
- Henrekson, Magnus & Sanandaji, Tino (2014), *Företagandets förutsättningar – en ESO-rapport om den svenska ägarbeskattningen*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2014:3.
- Henrekson, Magnus & Stenkula, Mikael (2016), *Entreprenörskap: Vad, hur och varför*. Lund: Studentlitteratur.
- Jakobsen, Katrine, Jakobsen, Kristian, Kleven, Henrik & Zucman, Gabriel (2020), "Wealth Taxation and Wealth Accumulation: Theory and Evidence From Denmark". *Quarterly Journal of Economics*, 135 (1).
- Judd, Kenneth L. (1985), "Redistributive taxation in a simple perfect foresight model". *Journal of Public Economics*, 28.
- Kleven, Henrik, Kreiner, Claus & Saez, Emmanuel (2016), "Why Can Modern Governments Tax So Much? An Agency Model of Firms as Fiscal Intermediaries". *Economica*, 83 (330).

- Kleven, Henrik, Kreiner, Claus, Larsen, Kristian & Søgaard, Jakob (2023), "Micro vs Macro Labor Supply Elasticities: The Role of Dynamic Returns to Effort". NBER Working Paper 31 549.
- Kneller, Richard & Misch, Florian (2017), "A survey on the output effects of tax reforms from a policy perspective". *Contemporary Economic Policy*, 35 (1).
- Laun, Lisa (2017a), "The effect of age-targeted tax credits on labor force participation of older workers". *Journal of Public Economics*, 152.
- Laun, Lisa (2017b), "Effekten av riktade skattelättnader på äldres arbetskraftsdeltagande". *Ekonomisk debatt*, 45 (8).
- Lichter, Andreas, Peichl, Andreas & Siegloch, Sebastian (2015), "The own-wage elasticity of labor demand: A meta-regression analysis". *European Economic Review*, 80.
- Lundberg, Jacob (2016), *Den kostsamma värnskatten*. Timbro briefing paper 11.
- Lundberg, Jacob (2017), "Analyzing tax reforms using the Swedish Labour Income Microsimulation Model". Uppsala University Department of Economics Working Paper 2017:12.
- Lundberg, Jacob (2018), *Sänkt kapitalskatt: Ökade investeringar och högre tillväxt*. Timbro.
- Lundberg, Jacob (2021), *Allt du behöver veta om skatter*. Stockholm: Timbro förlag.
- Lundberg, Jacob & Norell, John (2020), "Taxes, benefits and labour force participation: A survey of the quasi-experimental literature". *Journal of the Finnish Economic Association*, 1 (1).
- Miao, Dingquan, Selin, Håkan & Söderström, Martin (2022), "En utvärdering av avtrappningen av jobbskatteavdraget". IFAU-rapport 2022:19.
- Mukherjee, Abhiroop, Singh, Manpreet & Žaldokas, Alminas (2017), "Do corporate taxes hinder innovation?". *Journal of Financial Economics*, 124 (1).
- Mullainathan, Sendhil, Schwartzstein, Joshua & Congdon, William J. (2012), "A reduced-form approach to behavioral public finance". *Annual Review of Economics*, 4.
- Neisser, Carina (2021), "The Elasticity of Taxable Income: A Meta-Regression Analysis". *The Economic Journal*, 131 (640).
- Nevander, Ola & Arnberg, Jonas (2023), *Sänkta arbetsgivaravgifter för fler jobb och ökad tillväxt*. Almega.
- Norrman, Erik & Virin, Niclas (2007), *Slopad bolagsskatt – analys och konsekvenser*. Stockholm: Norstedts Juridik.

- Persson, Mats (1999), "Skatterna och tillväxten". I Calmfors, Lars & Persson, Mats (red.), *Tillväxt och ekonomisk politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Popp, Martin (2023), "How elastic is labor demand? A meta-analysis for the German labor market". *Journal for Labour Market Research*, 57 (1).
- Proposition 2023/24:27, *Pausad uppräknning av skiktgränsen för statlig inkomstskatt för beskattningsåret 2024*.
- Riksbanken (2020), "Remissvar om promemorian Riskskatt för vissa kreditinstitut". Diarienummer 2020-00916.
- Romer, Paul M. (1990), "Endogenous Technological Change". *Journal of Political Economy*, 98 (5).
- Saez, Emmanuel, Slemrod, Joel & Giertz, Seth H. (2012), "The Elasticity of Taxable Income with Respect to Marginal Tax Rates: A Critical Review". *Journal of Economic Literature*, 50 (1).
- Saez, Emmanuel, Schoefer, Benjamin & Seim, David (2021), "Hysteresis from employer subsidies". *Journal of Public Economics*, 200.
- Sanandaji, Nima & Heller Sahlgren, Gabriel (2022), *Normboken: Vad spelar normer för roll och hur har de utvecklats över tid?*. Stockholm: Vulkan.
- Seim, David (2017), "Behavioral Responses to Wealth Taxes: Evidence from Sweden". *American Economic Journal: Economic Policy*, 9 (4).
- Solow, Robert M. (1956), "A contribution to the theory of economic growth". *Quarterly Journal of Economics*, 70 (1).
- SOU 2016:72, *Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet*. Betänkande av Entreprenörskapsutredningen.
- SOU 2017:102, *Skatt på kadmium i vissa produkter och kemiska växtskyddsmedel*. Betänkande av Utredningen om skatt på tungmetaller och andra hälso- och miljöfarliga ämnen samt översyn av bekämpningsmedelsskatten.
- Straub, Ludwig & Werning, Iván (2020), "Positive Long-Run Capital Taxation: Chamley-Judd Revisited". *American Economic Review*, 110 (1).
- Sundén, David (2019), *Synd och skatt – en ESO-rapport om politiken inom områdena alkohol, tobak och spel*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2019:2.
- Sørensen, Peter Birch (2010), *Swedish Tax Policy: Recent Trends and Future Challenges*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2010:4.
- Waldenström, Daniel, Bastani, Spencer & Hansson, Åsa (2018), *Kapitalbeskattningens förutsättningar*. SNS Konjunkturrapport 2018.

